

Tel: (+99872) 221-50-47

e-mail: i.forish@sud.uz

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН
ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ**

24.08.2021 йил

Бахмал тумани

4-1305-2101/555-сонли иш

Фориш туман иқтисодий суди судья Д.Соатов раислигида, судья ёрдамчиси О.Турдиевнинг котиблигида, Савдо-саноат палатаси Жиззах вилоят ҳудудий бошқармаси даъвогар – “Жиззахдонмахсулотлари” АЖ нинг манфаатида, жавобгар - "XOLJIGIT G'ALLASI" фермер хўжалиги ҳисобидан **10.712.676** сўм асосий қарз, **1.606.901** сўм жарима ва суд харажатларини ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича ишни очик сайёр суд мажлисида, Бахмал туман Адлия бўлими биносида даъвогар вакили – Н.Маматов, жавобгар вакили – К.Холматов (иш бошқарувчи), Ўзбекистон фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари Бахмал туман кенгаши вакили – У.Холматовларнинг (кенгаш раиси) иштирокида кўриб чиқиб, суд қуйидагиларни

АНИҚЛАДИ:

Савдо-саноат палатаси Жиззах вилоят ҳудудий бошқармаси даъвогар – “Жиззахдонмахсулотлари” АЖ нинг манфаатида судга мурожаат қилиб, жавобгар - "XOLJIGIT G'ALLASI" фермер хўжалиги ҳисобидан **10.712.676** сўм асосий қарз, **1.606.901** сўм жарима ва суд харажатларини ундиришни сўраган.

Суднинг 05.08.2021 йилдаги ажримига асосан ишга Ўзбекистон фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари Бахмал туман кенгаши низонинг предметида нисбатан мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахс сифатида жалб этилган.

Суд мажлисида даъвогар вакили даъво талабини қисман қўллаб қувватлади ва асосий қарз сўммаси тўланганлиги боис жарима қисмини қаноатлантириб беришни сўради.

Жавобгар вакили амалда фермер хўжаликни ўзи бошқаришини, қарздорлик тўлиқ тўланганлигини инобатга олиб, жаримани рад қилишни сўради.

Суд мажлисида Ўзбекистон фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари Бахмал туман кенгаши вакили 2020-2021 қишлоқ хўжалиги йилида Бахмал туманида ёғингарчилик миқдори тушганлиги, май ойида ёғингарчилик деярли бўлмаганлиги, эрта баҳорда экилган ғалла майдони тупроғининг табиий намлик етишмаганлиги, эрта баҳорда совуқ ҳаво оқими кузатилганлиги, униб чиқаётган майсаларни қисман совуқ урганлиги натижасида туманда кутилган ҳосилдорлик бўлмаганлиги яъни форс-мажор юзага келганлиги, бу ҳолат мутахассислар томонидан берилган маълумотнома билан тасдиқланиши, бу ҳолат ўз навбатида бошқоқли дон топшириш бўйича тузилган шартномаларни бажара олмаслигига сабаб бўлганлиги, шу боис фермерларга енгиллик беришни ва даъвонинг жарима қўллаш қисмини рад этишни сўради.

Суд мажлисида Савдо-саноат палатаси Жиззах вилоят ҳудудий бошқармаси вакиллари иштирок этмади, бироқ иш ҳужжатларида унинг суд мажлиси муҳокамасининг вақти ва жойи ҳақида тегишли тартибда хабардор қилинганлигини тасдиқловчи далиллар мавжуд.

Унинг суд мажлисида иштирок этмаганлиги ишни кўришга тўсқинлик қилмайди.

Суд, суд муҳокамасини Савдо-саноат палатаси Жиззах вилоят ҳудудий бошқармаси вакиллари иштирокисиз кўриб чиқишни лозим деб топди.

Суд тарафларнинг суд мажлисида берган кўрсатмалари ва тушунтиришларини тинглаб, иш ҳужжатларини ўрганиб чиқиб, қуйидагиларга кўра даъво талабини қисман қаноатлантиришни лозим топди.

Иш ҳужжатларига кўра, АЖ ва ФХ ўртасида 17.09.2020 йилда №31-сонли шартнома имзоланган.

Шартномага кўра, ФХ 2021 йил ҳосилидан белгиланган ер майдони бўйича тегишли миқдордаги маҳсулотни топшириш, АЖ ФХни шартномада белгиланган тартибда ва миқдорда уруғлик билан таъминлаш ҳамда етиштирилган маҳсулотни қабул қилиб олиш ва унинг ҳақини тўлаш мажбуриятини олган.

ФХга тарафлар ўртасида имзоланган ҳисоб-фактураларга асосан уруғлик топширилган бўлса-да, ФХ шартнома мажбуриятларини лозим даражада бажармаган. Натижада тарафлар ўртасидаги қарздорлик **10.712.676** сўмни ташкил қилган.

Даъвогар жавобгарга шартнома мажбуриятлари лозим даражада бажарилмаганлиги сабабли қарздорликни тўлаб беришни сўраб талабнома билан мурожаат қилган. Жавобгар томонидан ушбу талабномани ижросиз қолдирган. Натижада даъвогар судга даъво аризаси билан мурожаат қилган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик Кодексининг 8 ва 234-моддаларига кўра мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқади.

Мазкур ҳолда мажбурият тарафлар ўртасида имзоланган шартномадан келиб чиққан. Шунингдек, ФКнинг 236-моддасига асосан мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса - иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши керак. Жавобгар томонидан шартномавий мажбурият ўз вақтида бажарилмаганлиги сабабли низо судгача етиб келган.

Ишни судда кўриш жараёнида жавобгар томонидан асосий қарздорлик тўлиқ тўланганлиги сабабли даъво талабининг асосий қарз қисмини қаноатлантиришни рад этишни лозим топади.

Бундан ташқари даъвогар тарафлар ўртасида имзоланган шартнома ва қонунчилик талабларидан келиб чиққан ҳолда жавобгардан **1.606.901** сўм жарима ундириб беришни сўраган.

Тарафлар ўртасида имзоланган шартномада тарафлар шартнома мажбуриятларини лозим даражада бажармаганлик учун жавобгарлик белгилаб берилган.

ФКнинг 333-моддасига асосан қарздор айби бўлган тақдирда мажбуриятни бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун, агар қонун ҳужжатларида ёки шартномада бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, жавоб беради. Қарздор мажбуриятни лозим даражада бажариш учун ўзига боғлиқ бўлган ҳамма чораларни кўрганлигини исботласа, у айбсиз деб топилади.

Ўзбекистон Республикаси Олий Хўжалик суди Пленумининг 2007 йил 15 июндаги №163-сонли “Мажбуриятларни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун мулкӣ жавобгарлик тўғрисидаги фуқаролик қонун ҳужжатларини қўллашнинг айрим масалалари ҳақида”ги Қарорининг 4-банди ҳамда Фуқаролик кодексининг 326-моддасига мувофиқ суд қарздор томонидан мажбуриятларнинг бажарилиш даражасини, мажбуриятда иштирок этувчи тарафларнинг мулкӣ аҳолини, шунингдек кредиторнинг манфаатларини эътиборга олиб, неустойка миқдорини қамайтиришга ҳақли.

Суд иш ҳужжатларини ўрганиб чиқиб, даъвогарнинг жарима ундириш талаби асосли бўлсада, суд 2020-2021 қишлоқ хўжалиги йилида Бахмал туманида ёғингарчилик миқдори тушганлиги, май ойида ёғингарчилик деярли бўлмаганлиги, эрта баҳорда экилган ғалла майдони тупроғининг табиӣ намлик етишмаганлиги, эрта баҳорда совуқ ҳаво оқими кузатилганлиги, униб чиқаётган майсаларни қисман совуқ урганлиги натижасида туманда кутилган ҳосилдорлик бўлмаганлигини инобатга олиб, даъвонинг жарима ундириш қисмини ҳам қаноатлантиришни тўлиқ рад этишни лозим топади.

ИПКнинг 118-моддасининг 6-қисмига кўра, агар даъвогар томонидан билдирилган неустойкани ундириш ҳақидаги талаб асосли бўлиб, бироқ унинг миқдори қонун ҳужжатларида белгиланган ҳуқуқдан фойдаланилган ҳолда суд томонидан қамайтирилган бўлса, суд харажатларининг қамайтирилиши ҳисобга олинмаган ҳолда ундирилиши лозим бўлган неустойка суммасидан келиб чиққан ҳолда, суд харажатлари жавобгарнинг зиммасига юклатилиши лозим.

Шунга кўра, ишни судда кўриш билан боғлиқ суд харажатларини жавобгар зиммасига юклашни лозим топади.

Юқоридагиларга асосан суд даъво талабини тўлиқ рад этишни, жавобгардан даъвогар – “Жиззахдонмахсулотлари” АЖ фойдасига олдиндан тўланган 19.600 сўм почта харажати ҳамда Республика бюджетига **246.391** сўм давлат божи ундиришни лозим топади.

Қайд этилганларга кўра, Ўзбекистон Республикаси Олий Хўжалик суди Пленуми қарори, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик Кодекси, “Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятининг шартномавий-ҳуқуқӣ базаси тўғрисида”ги Қонун ва Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 68, 118, 176-179-моддаларини қўллаб, суд

Қ А Р О Р Қ И Л Д И:

Даъвогарнинг даъво талабини қаноатлантириш тўлиқ рад этилсин.

Жавобгар - **"XOLJIGIT G'ALLASI" фермер хўжалиги**дан даъвогар – “Жиззахдонмахсулотлари” АЖ фойдасига олдиндан тўланган 19.600 сўм почта харажати ундирилсин.

Жавобгар - **"XOLJIGIT G'ALLASI" фермер хўжалиги**дан Республика бюджетига **246.391** сўм давлат божи ундирилсин

Ҳал қилув қарори тарафларга юборилсин.

Ҳал қилув қарори қонунӣ кучга киргандан кейин ижро варақаси берилсин.

Мазкур ҳал қилув қароридан норози тарафлар бир ой муддат ичида шу суд орқали Жиззах вилоят судининг иқтисодий ишлар бўйича судлов хайъатига апелляция тартибида шикоят келтиришга ҳақли.

Судья

Д.Соатов

Хужжат имзоланган: Соатов Дилшод Туйчиевич, 24.08.2021

